

Sundbybergs stads mål och riktlinjer för arbetet med nationella minoriteters rättigheter

Titel: Sundbybergs stads mål och riktlinjer för arbetet med nationella minoriteters rättigheter

Omslagsbild: ingen

Grafisk form: ETC Kommunikation AB

Tryckeri: ingen

ISBN: ingen

© Sundbybergs stad

Östra Madenvägen 4 · 172 92 Sundbyberg

08-706 80 00 · info@sundbyberg.se · www.sundbyberg.se

Innehåll

1	Inledning	4
2	Bakgrund och nuläget	5
3	Mål och riktlinjer	6
	a) Nationella minoriteters rätt till sitt minoritetsspråk	
	b) Nationella minoriteters rätt till sin kultur	
	c) Nationella minoriteters rätt till information	
	d) Nationella minoriteters rätt till delaktighet och inflytande	
	e) Nationella minoriteters rätt till förskola och äldreomsorg på sitt språk	
	f) Nationella minoriteters rätt till modersmålsundervisning	
	g) Kompetensutveckling och rekrytering	

1 Inledning

Det här dokumentet om mål och riktlinjer för arbetet med nationella minoriteters rättigheter följer de krav som lag om nationella minoriteter och minoritetsspråk (2009:724) ställer och presenterar de åtaganden som vi i Sundbybergs stad har gentemot nationella minoriteter i staden enligt lagen. Dokumentet har beretts i samarbete med representanter ur den sverigefinska minoriteten i staden samt remitterats till berörda nämnder och andra intressenter i staden.

Dokumentet uttröner vad vi i staden ska göra, dock inte hur det ska göras. Genomförande och uppföljning av minoritetslagens intentioner sker genom stadens befintliga processer för planering och uppföljning. Beroende på insatsens utformning sker genomförande och uppföljning antingen i nämndernas ordinarie planerings- och uppföljningsprocess eller direkt i verksamhetsspecifika processer och projekt. Uppföljning av hela stadens verksamhet och användning av statsbidraget sker samlat gentemot av regeringen utsedda uppföljningsmyndigheten.

Ansvarig för dokumentet är stadsdirektören och dokumentet gäller tills vidare.

2 Bakgrund

De nationella minoriteternas rättigheter är en del av Sveriges och Sundbybergs stads arbete med att värna de mänskliga rättigheterna. De rättigheter som nationella minoriteter har grundar sig framför allt i Förenta nationernas deklaration om de mänskliga rättigheterna (1948), men även i Europeiska stadgan om landsdels- eller minoritetsspråk (1992) och Europarådets ramkonvention om skydd för nationella minoriteter (1995), båda ratificerade i Sverige i februari 2000. I samband med Sveriges ratificering infördes minoritetspolitiken som politikområde inom den svenska statsbudgeten. Judar, romer, samer (som även har ställning som urfolk), sverigefinnar och tornedalingar erkändes som nationella minoriteter. De nationella minoritetsspråken är jiddisch, romani chib (alla varieteter), samiska (alla varieteter), finska och meänkieli (alla varieteter).

Gemensamt för minoriteterna är att de har befolkat Sverige under en lång tid och har långa historiska band till landet. Judar har bott i landet sedan 1600-talet, och romer åtminstone sedan 1500-talet. Samerna är ett urfolk och har levt i det som nu är Sverige sedan urminnes tider. Tornedalingar och finsktalande personer har funnits här sedan långt före den svenska statsbildningen. Sverige och Finland var under drygt sexhundra år, fram till 1809, ett och samma rike.

Dessa minoriteter har också alla en uttalad samhörighet och identitet, och en egen religiös, språklig eller kulturell tillhörighet samt en vilja att behålla sin minoritetsidentitet. Historien är ett viktigt skäl till att det finns ett särskilt juridiskt skydd för nationella minoriteter. Rasbiologi, rasism och diskriminering mot de nationella minoriteterna är ett arv som vi alla måste göra upp med.

Sveriges minoritetspolitiska strategi presenteras framför allt i två propositioner: Från erkännande till egenmakt - regeringens strategi för de nationella minoriteterna (prop. 2008/09:158), och En stärkt minoritetspolitik (prop. 2017/18:199).

Nationella minoriteternas rättigheter regleras huvudsakligen i lag om nationella minoriteter och minoritetsspråk (2009:724), men även i socialtjänstlag (2001:453), språklag (2009:600), skollag (2010:800) och bibliotekslag (2013:801).

Den så kallade minoritetslagen har två nivåer; dels de allmänna bestämmelser som gäller för alla fem nationella minoriteter och i hela landet; dels bestämmelser om förstärkt skydd för finska, meänkieli respektive samiska i de tre så kallade förvaltningsområdena.

Sundbybergs stad ingår sedan 2011 i förvaltningsområdet för det finska språket efter en ansökan från staden till regeringen. I dagsläget är det 66 kommuner i det finska förvaltningsområdet, 25 kommuner i det samiska och 10 kommuner i förvaltningsområdet för meänkieli. Totalt ingår 84 kommuner och 15 regioner i en eller flera förvaltningsområden.¹ För jiddisch och romani chib finns det inga geografiska förvaltningsområden.

¹ Källa: <https://www.minoritet.se/forvaltningsomraden-for-minoritetssprak>

3 Mål och riktlinjer

Lag om nationella minoriteter och minoritetsspråk från 2009 stärktes med flera ändringar år 2019. Bland annat infördes kravet om att kommuner måste anta mål och riktlinjer för det minoritetspolitiska arbetet. Bestämmelser som har bäring för arbetet med nationella minoriteters rättigheter i Sundbyberg i både minoritetslagen, skollagen, språklagen och socialtjänstlagen presenteras här, både de allmänna bestämmelser som gäller för alla fem minoriteter och det förstärkta skyddet inom finskt förvaltningsområde.

a) Nationella minoriteters rätt till sitt minoritetsspråk

Sundbybergs stad har ett särskilt ansvar att skydda och främja nationella minoritetsspråk.² Enskilda har rätt att använda finska vid sina muntliga och skriftliga kontakter med Sundbybergs stad. Staden ska, som alla kommuner inom finskt förvaltningsområde, även sträva efter att bemöta enskilda på finska.³

b) Nationella minoriteters rätt till sin kultur

Det allmänna, det vill säga Sundbybergs stad, ska främja de nationella minoriteternas möjligheter att behålla och utveckla sin kultur i Sverige. Barns utveckling av en kulturell identitet och användning av det egna minoritetsspråket ska främjas särskilt.⁴ Ett barn som tillhör en ursprungsbefolkning eller en minoritet har rätt till sitt språk, sin kultur och sin religion enligt artikel 30 i FN:s Barnkonvention. Biblioteken ska ägna särskilt uppmärksamhet åt de nationella minoriteterna bland annat genom att erbjuda litteratur på de nationella minoritetsspråken.⁵

c) Nationella minoriteters rätt till information

Sundbybergs stad ska informera de nationella minoriteterna om deras rättigheter och det allmännas ansvar.⁶

d) Nationella minoriteters rätt till delaktighet och inflytande

Sundbybergs stad ska ge de nationella minoriteter möjlighet till inflytande i frågor som berör dem och samråda genom en strukturerad dialog. Staden ska särskilt främja barns och ungas möjligheter till inflytande och samråd i frågor som berör dem och anpassa formerna för detta till deras förutsättningar. Sundbybergs stad ska anta mål och riktlinjer för sitt minoritetspolitiska arbete.⁷

² Språklag 8 §.

³ Minoritetslag 8 §.

⁴ Minoritetslag 4 §.

⁵ Bibliotekslagen 5 §.

⁶ Minoritetslag 3 §.

⁷ Minoritetslag 5 §, 5a § och 5b §.

e) Nationella minoriteters rätt till förskola och äldreomsorg på sitt språk

Förskola

Sundbybergs stad ska erbjuda barn, vars vårdnadshavare begär det, plats i förskola där hela eller en väsentlig del av utbildningen bedrivs på finska. Alla vårdnadshavare som ansöker om förskoleplats för sitt barn ska tillfrågas.⁸ Även öppen förskola på finska ska erbjudas om det finns efterfrågan.⁹

Äldreomsorg

Sundbybergs stad ska erbjuda den som begär det möjlighet att få hela eller en väsentlig del av äldreomsorgen av personal som behärskar finska. Staden ska informera alla som ansöker om bistånd inom ramen för äldreomsorgen om möjligheterna till service och omvårdnad på finska.¹⁰

Staden ska även erbjuda äldreomsorg på de andra nationella minoritetsspråk om det finns personal som behärskar jiddisch, meänkieli, romani chib eller samiska. För alla nationella minoritetsspråk gäller det att staden beaktar de äldres behov av att upprätthålla sin kulturella identitet.

Staden ska även verka för att det finns tillgång till personal med kunskaper i finska, jiddisch, meänkieli, romani chib eller samiska där detta behövs i omvårdnaden om äldre människor.¹¹

f) Nationella minoriteters rätt till modersmålsundervisning

För att som elev som tillhör någon av de nationella minoriteterna få modersmålsundervisning i nationella minoritetsspråk gäller andra regler än för modersmålsundervisning i andra språk:

- Inga krav på att språket ska vara elevens dagliga umgängesspråk.
- Inga krav på att eleven ska ha några kunskaper i språket.
- Inga krav på att det ska finnas fem elever (det räcker med en).¹²

g) Kompetensutveckling och rekrytering

Sundbybergs stad ska verka för att det finns tillgång till personal med kunskaper i finska, meänkieli respektive samiska där detta behövs i enskildas kontakter med myndigheten.¹³

⁸ Skollag 8 kap. § 12 a

⁹ Skollag 25 kap. § 5 a

¹⁰ Minoritetslag 18 §, 18a §, 18b § och 18c §.

¹¹ Socialtjänstlag 5 kap. 6 § tredje stycket.

¹² Källa: <https://www.skolverket.se/regler-och-ansvar/ansvar-i-skolfragor/ratt-till-modersmalsundervisning>

¹³ Minoritetslag 11 §.